

24 באפריל 2022

לכבוד

מר מאיר שפיגלר, מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי

עו"ד רועי קרת, היועץ המשפטי

מר מאיר כהן, שר הרווחה והביטחון החברתי

מחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה, משרד המשפטים

המוסד לביטוח לאומי

הנדון: התראה לפני נקיטה בהליכים - מתורגמנים בועדות רפואיות של המוסד לביטוח לאומי

הרינו לפנות אליכם בשם המוקד להגנת הפרט (להלן: "המוקד") ובשם הקליניקה לייצוג אוכלוסיות בפריפריה באוניברסיטה העברית (להלן: "הקליניקה") אשר פועלת במרכז לחינוך משפטי קליני בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית, בעניין חובת המוסד לביטוח לאומי לספק מתורגמנים לערבית בועדות רפואיות ובעניין חובתו ליידע את מבוטחיו בדבר זכותם זו. אנו דורשים מהמוסד לקיים חובה זו. מכמו כן, נבקש להודיעכם כי לאור העובדה כי אין זאת פנייתנו הראשונה בנושא, כפי שיפורט להלן, **ככל שימשיך הביטוח הלאומי שלא לקיים חובתו זו נראה עצמנו רשאים לפנות לערכאות על מנת לקבל סעד בעניין מושא מכתבנו זה.**

1. בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים פועלת הקליניקה לייצוג אוכלוסיות בפריפריה, המעניקה סיוע משפטי לאוכלוסיות מוחלשות המתגוררות בפריפריה של העיר ירושלים. כחלק מפעילותה, מתקבלות בקליניקה פניות של תושבי מזרח ירושלים, דוברי ערבית, שזומנו לועדות רפואיות של המוסד לביטוח לאומי.

2. לקליניקה הגיעו מספר פניות של תושבי מזרח ירושלים, דוברי השפה הערבית אשר זומנו לועדות רפואיות, אך לא קיבלו כל מידע או אפשרות להזמנת מתורגמן מטעם הביטוח הלאומי לצורך סיוע בהגשה לשונית במהלך הוועדה. בנוסף לאמור, לא הובאו לידיעת הפונים האפשרויות העומדות בפניהם בנושאי תרגום עברי-ערבי בוועדה, בין אם באמצעות נוהל בנושא, ובין אם באמצעות מסמך אחר **לרבות טופס ההזמנה לועדה הרפואית.**

3. לפי דיווחים שהגיעו לקליניקה, פונים אשר דרשו מתורגמן עם הגיעם לועדה נתקלו בסירוב משום שלא היו מתורגמנים זמינים במעמד הוועדה. במקרים בהם נכחו חברי הקליניקה, במענה לשאלותיהם באשר לאפשרות קבלת מתורגמן מקצועי, השיבו חברי הוועדה מטעם הביטוח הלאומי כי "אין אפשרות כזו", וככל שיש - אינם מכירים אותה.

4. בניגוד מוחלט למתואר לעיל, בבג"ץ 8031/12 המוקד להגנת הפרט נ' מנכ"ל הביטוח הלאומי מיום 05.06.2014 (להלן: "בג"ץ המוקד להגנת הפרט") קבע בית המשפט הנכבד כי:

"נמסר כי אכן הוחלט להעסיק מתורגמנים מקצועיים (באמצעות חברות תרגום) בוועדות העוסקות בתביעות של תושבי מזרח ירושלים לקצבאות נכות, וזאת כאשר התובע יודיע כי הוא מעוניין בנוכחות של מתורגמן. המשיבים אף מסרו בתשובה כי בזימונים שישלחו לדיוני הוועדות תופיע חותמת בערבית בה יוסבר לתובע כי אם ברצונו בנוכחות מתורגמן עליו להודיע על כך למוסד לביטוח לאומי. המשיבים מסרו, כמו כן, כי לפי הערכתו של המוסד לביטוח לאומי המהלך האמור יושלם, לכל המאוחר תוך ששה חודשים."

5. יודגש כי קביעת בית המשפט נסמכת על התחייבות הביטוח הלאומי גופא, שהתחייב (ועל בסיס התחייבותו זו נמחקה העתירה לעיל) כי יספק שירותי תרגום מקצועיים בוועדות רפואיות ויודיע למבוטחים על זכותם זו בטופס הזימון. בהתחייבותו זו מיום 21 במאי 2014 הוסיף הביטוח הלאומי כי ליישום התחייבות זו יידרשו לו כשישה חודשים. **מצ"ב תגובת המל"ל**.

6. למותר לציין כי שירותי התרגום לוועדות רפואיות הן בבסיס הזכות לגישה לערכאות של מבוטחים דוברי השפה הערבית, וכן אפשרותם למשפט צדק ולהליך הוגן. למעלה מן הצורך יוזכרו גם בג"ץ 4112/99 **עדאלה המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל נ' עיריית תל אביב יפו** שקבע את החובה החוקתית של רשויות ציבוריות לדאוג להנגשה לשונית של שירותיהן לשפה הערבית וכן **הב"ל (י-ם) 33406-01-18 ק. פ - המוסד לביטוח לאומי** שקבע כי על הועדה הרפואית להקפיד על תרגום מקצועי שאיננו תרגום "מזדמן".

7. לאור הפער המהותי, המובחן ושאינו משתמע לשתי פנים בין התחייבות הביטוח הלאומי לעיל לבין המצב בפועל כמפורט בסעיף 3, פנתה הקליניקה ביום 15 בנובמבר 2021 לצורך הבהרת מדיניות המוסד לביטוח לאומי בנושא, במכתב למנכ"ל המל"ל ולגורמים נוספים במוסד לביטוח לאומי. פנייה זו לא נענתה. **מצ"ב הפנייה**.

8. במקביל פנתה הקליניקה למוסד לביטוח לאומי ביום 3 בנובמבר 2021 בבקשה לפי חוק חופש המידע, וביקשה לקבל מידע אודות העסקת מתורגמנים, קיום נוהל פנימי המסדיר תרגומים, נתונים על בקשות לתרגום ועל תרגום בפועל. **מצ"ב הבקשה**.

9. ביום 7 לדצמבר 2021 התקבלה תגובת הממונה על חופש המידע במוסד לביטוח לאומי, ולפיה בדף ההסבר המצורף לזימון לוועדות רפואיות של מבוטחים ממזרח ירושלים מצויין כי:

"אם אינך דובר עברית אתה יכול להביא אתך מתורגמן או לחלופין להסתייע בנו לקבלת מתורגמן. לקבלת השירות פנה אלינו באתר האינטרנט במדור צור קשר".

אך, למעשה בדף ההסבר שצורף לתשובת המוסד לביטוח לאומי נכתב בערבית הסבר בנוסח הבא:

” ترجمة: إذا لم تكن تتكلم اللغة العبرية، يحق لك أن تحضر مرافقا يتكلم اللغة العبرية. إذا كنت تعاني من مشاكل في السمع أو النطق، تستطيع أن تتلقى خدمة الترجمة للغة الإشارات أرسل لنا رجاء في موقع الإنترنت ”توجهوا إلينا” - الطلب المخصص لذوي الإعاقات.”*

התרגום הנכון של הסבר זה הוא :

”אם אינך דובר עברית, אתה זכאי למלווה דובר עברית. אם יש לך בעיות שמיעה או דיבור, תוכל לקבל שירות תרגום לשפת הסימנים. אנא שלח לנו הודעה ב”צור קשר” - בקשה לאנשים עם מוגבלויות.”

למותר לציין שנוסח זה לא תואם את תשובת הממונה על חופש המידע וגם לא את התחייבות המוסד לביטוח לאומי המפורטת לעיל וכן, כפי שנפרט לא נוסח הממונה ולא דף ההסבר ניתן למבקשי השירות. **מצ”ב התגובה, ודף ההסבר שצורף אליה.**

10. על כן פנתה הקליניקה ב-20 לדצמבר 2021 בבקשה להשלמת מידע למוסד לביטוח לאומי, בבקשה להבהרה בדבר נוסח ההסבר. **מצ”ב הפנייה.**

11. ב-19 לינואר 2022 התקבלה תשובה מהמוסד לביטוח לאומי, לפיה דף ההסבר תוקן. צורף דף הסבר המכיל נוסח מתוקן. **מצ”ב התשובה ודף ההסבר שצורף אליה.** **מצ”ב דף הסבר** מתאריך 14 לפברואר 2022, המאוחר לתאריך קבלת התשובה, שצורף לזימון לוועדה רפואית של מבוסחת דוברת ערבית ממזרח ירושלים, **בו הנוסח לא שונה כפי שנטען בתשובה מה-19 לינואר.**

12. מכל אלה, ומנסיון חוזר ונשנה של ליווי פונים דוברי ערבית ממזרח ירושלים לוועדות רפואיות של המוסד לביטוח לאומי, עולה כי המוסד מפר את ההתחייבות המגולמת בבג”ץ **המוקד להגנת הפרט.** למרות התחייבות המל”ל להעסיק מתורגמנים לפי בקשת המבוטחים, לא מועסקים בוועדות הרלוונטיות מתורגמנים גם כאשר המבוטחים מבקשים זאת. למרות התחייבות המל”ל להנחות את המבוטחים כיצד לבקש מתורגמנים, דפי ההסבר המצורפים לזימונים לא מספקים הסבר בנושא. ב-14 למאי 2014 הודיע המל”ל כי ידרשו לו כשישה חודשים למילוי התחייבויות אלה. בעת מועד שליחת מכתב זה חלפו קרוב לשבע שנים מאז מועד ההתחייבות, זמן העולה בהרבה על הסביר.

13. אשר על כן, המוסד לביטוח לאומי נדרש לקיים את פסק הדין בבג”ץ **המוקד להגנת הפרט** מיידית. המל”ל נדרש להעסיק מתורגמנים מקצועיים בוועדות העוסקות בתביעות של תושבי מזרח ירושלים לקצבאות נכות, לכלול הסבר נהיר ומדויק בערבית כיצד ניתן לבקש מתורגמן במעמד הוועדה בזימונים שישלחו לדיוני הוועדות, ולזמן מתורגמנים בהתאם לתוכן אותו הסבר. כרשות מנהלית, נדרש מהמל”ל לעשות זאת לפי נוהל כתוב, עקבי, ברור ומקיף ולפרסם את אותו הנוהל בשקיפות.

14. אנא ראו במכתבנו זה משום מכתב מיצוי הליכים. היה ודרישתנו כמפורט לעיל תידחה, במעשה או במחדל, נגיש בקשה לצו מכוח פקודת בזיון בית המשפט.

15. אין באמור במכתבנו זה כדי להוות ויתור על כל זכות, טענה או סעד בעניין, ואין בו כדי למצות את טענותינו.

בברכה,

אוהד אמר, עו"ד

המסמך נערך בסיוע הסטודנטים רועי לוי וסתו גרסטל מהקליניקה לייצוג אוכלוסיות בפריפריה.